

Foredrag ved Ivan Z. Sørensen

(Pesten i) Bergamo

Bergamo (og Brescia) kulturhovedstad 2023

(Pesten i) Bergamo

Corona marts 2020: Bergamo på alles læber! Og tanken ledtes hen på J.P. Jacobsens grumme skildring af "Pesten i Bergamo" i 1300-tallet. Dét er parentesen om dette foredrag om en norditaliensk kulturhistorisk perle: Bergamo. Vi gennemgår byens / provinsens kulturhistorie og struktur (Città alta og bassa), dens prægtige seværdigheder og navnkundige personligheder. Byen er let at komme til. Gode råd til overnatning, spise- og shopping-steder.

Vi tager udgangspunkt i middelalder-bystaten, der opstod ud af striden mellem datidens stormagter, kejseren og paven. I Bergamo-provinsen bredte en folkelig, antipavelig bevægelse sig, 'flagellanterne' (som i Jacobsens novelle), med typiske dødedans-motiver i deres kirker. Fresker i Clusone.

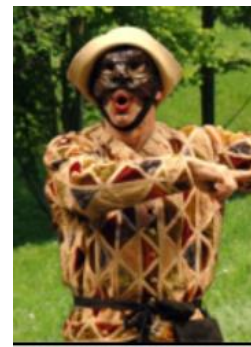
Bergamo fik sin store betydning og sit nuværende udseende med imponerende bymure, da den blev en del af den venezianske republik (1428-1797).

Condottieren Bartolomeo Colleoni, alle tiders store krigshelt, blev hyldet i Venezia med Verrocchios berømte rytterstatue. Hans *Castello Malpaga*, lidt syd for Bergamo, er udsmykket med farverige fresker, bl.a. af danske Kong Christian I,

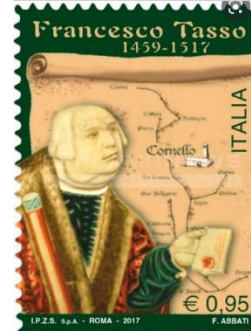

som på sin pilgrimsrejse til Rom var på besøg her i 1474. Bartolomeos kapel ved *Basilica Santa Maria Maggiore* i Città alta er et *must see!*

Harlekin-figuren er bl.a. rundet af den fandenivoldske tjenertype fra Bergamos opland (zanni), 'medbragt' til Venezia af tilrejsende *bergamaschi* borgere. Den adelige Grataroli-families *castello* i Oneta er omformet til et Harlekin-museum (Casa di Arlecchino). Vi følger Harlekin til før og efter Holberg.

Fra samme egn (Cornello) stammer Tasso-familien, der (med Francesco) regnes som grundlægger af det moderne postvæsen, i tjeneste både hos venezianerne og fra 1489 den tysk-romerske kejser.

Slægtens mest berømte mand er dog Torquato Tasso, forfatter til renæssance-storværket 'Jerusalems befrielse' (1580). På Piazza Vecchia i Bergamo er han hædret både med en café og en statue (fra 1681). Vi ser nærmere på Torquatos værk – og hans frygt for, med trolddom og erotik, at have forbrudt sig mod den katolske kirke nye stramme kurs.

I domkirken *S. Alessandro* står der en statue af biskop/kardinal Carlo Borromeo (1538-84). Han stod i spidsen for den katolske modreformation og var vitterligt med til at reformere den katolske kirke. Men også, som inkvisitor, grum i sin ihærdige forfølgelse af protestanter og andre kættere. Skulptur af en af byens/Italiens mest betydningsfulde moderne kunstnere, Giacomo Manzù (1908-91), kommunist, ironiker og ven med Pave Giovanni XXIII. I byens parker og museer er der flere værker af Manzù.

Basilica Santa Maria Maggiore er speciel ved at den i 1453 blev undtaget for biskoppelig jurisdiktion (fra den nærliggende domkirke), og dens musikskole har oplært store komponister som Locatelli (1695-1764) og Donizetti (1797-1848); vi lytter til udvalgte musikeksempler. Evaristo Baschenis (1617-77) malede byens musik.

Nyere sociale forhold i Bergamo-provinsen belyses bl.a. gennem bondedrengen Angelo Roncalli's liv (1881-1963), ham der skulle blive Johannes XXIII, "den gode pave", som hædres i domkirken – og af Hannah Arendt (bl.a.).

Vi 'kigger ind' i byens monumentale kirkekompleks, Domkirken og Basilikaen, det hypermoderne bymuseum og kunstmuseerne *Accademia Carrara* og *Galleria d'Arte Moderna e Contemporanea* (bl.a. med futurister og Manzù).

Og så er der et levende teater- og musikliv i byen, bl.a. den årlige jazz-festival. Fx i Teatro Donizetti:

*Basilica Santa Maria Maggiore med Bartolomeo Colleonis kapel som 'facade'.
Katedralen S. Alessandro skimtes til venstre.*